

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Uzm. Klinik Psikolog A. Hümeysra Kutluoğlu Karayel

INSAMER

IHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

Referans için: Karayel, A. Hümeysra Kutluoğlu, "Kadına Yönelik Şiddet", Araştırma 93, İNSAMER, Şubat 2019.

 Araştırma 93

Dünya çapında yaygınlaşan ve tüm toplumları derinden etkileyen bir konu haline gelen kadına şiddet, özellikle son yıllarda ülkemizde de sıklıkla gündem olmaktadır. Şiddet denilince ilk akla gelen kuşkusuz fiziki güç kullanımına dayalı kaba kuvvet olsa da gerçekte şiddeti sadece fiziki boyuta indirgemek mümkün değildir. Aslında kadına yönelik şiddet meselesi toplumun sadece bir kesimi ilgilendiriyor gibi görünse de bireylerin şiddet eğilimleri genel olarak bütün toplumla ilgili bir meseledir.

Bu bağlamda kadına yönelik şiddeti birkaç alt kategoride ele almak meselenin boyutlarını anlamada yardımcı olacaktır:

Psikolojik şiddet: Kadını küçük görerek onu herhangi bir işi yapamaz, beceriksiz biri olarak

itham etme, kişiliğini ve fikirlerini önemsememe, bağırma, lakap takma, sürekli olarak eleştirme, emir yağdırma, surat asma, davranışlarını ve yaptıklarını sürekli kontrol etme, iş hayatında ve sosyal hayatta karşısına çıkan fırsatlara engel olma vb. pek çok davranış bu kategoriye girmektedir.

Cinsel şiddet: Cinselliğin kadına yönelik bir tehdit, yaptırım ve kontrol etme aracı olarak kullanılması şeklinde tanımlanmaktadır. Cinsel şiddet, kadının istemediği riskli ve utanç verici bir şekilde cinsel ilişkiye zorlanması durumudur. Bunun en başta gelen uygulaması tecavüzdür. Ayrıca başkalarıyla cinsel birlikteliğe zorlama, istemediği biriyle evlenmeye zorlama, çocuk yaşta evlendirilme, telefon, mektup, sosyal medya aracılığıyla cinsel içerikli davranışlara

INSAMER
IHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية و الاجتماعية

maruz kalma ve taciz, diğer yaygın cinsel şiddet örnekleridir.

Sözel şiddet: Onur kırıcı, tahkir edici, küfürlü veya kaba şekilde konuşma bu şiddet türünün örneklerindedir.

Ekonomik şiddet: Var olan maddi kaynakların, imkânların veya paranın kadın için bir tehdit veya yaptırım aracı olarak kullanılması durumudur.

Sosyal şiddet: Toplumsal baskı yoluyla birey olarak kadını zora sokmayı amaçlayan durumlardır. Bireyin kadın olduğu için ikinci sınıf görülmesi ve toplumsal rollerinin kısıtlanması, en yaygın sosyal şiddet türüdür.

Ayrıca savaş, terör, ekonomik ve dinî gerekçelerle yaşanan ve toplumun geneliyle birlikte katlandıkları şiddetin yanı sıra, kadınların sadece “kadın” olmaları sebebiyle uğradıkları zorluklar, kadına yönelik şiddetin diğer yansımalarıdır. Savaş veya krizlerde hiçbir rolleri olmadığı halde sırf erkek akrabalarına acı çektirmek için tutsak edilen kadınların maruz kaldığı şiddet, bu durumun en acı örneğidir.

Şiddetin Sebepleri

Kadına yönelik şiddete sebep olabilecek faktörler arasında genel ve kişiye özel gerekçeleri birbirinden ayrı düşünmek gerekmektedir. Genel sebepler arasında en dikkat çekenler şöyle sıralanabilir:

- Erkek tarafından uygulanan şiddetin toplumda mazur görülmesi
- Şiddetin kadına güç gösterme ve otorite kurma aracı olarak görülmesi gibi kültürel inanışlar
- Eğitimsizlik, alkol, madde ve kumar bağımlılığı
- Ekonomik problemler ve işsizlik

- Ailevi problemler ve geçimsizlik
- Medyanın olumsuz etkileri, maço erkek tipinin film ve dizilerde yüceltilmesi
- Yanlış arkadaş seçimi ve yanlış çevre
- İletişim eksikliği
- Biyolojik sorunlar

Bireysel düzeydeki şiddet sebepleri arasında en sık görülen etkenler de şöyle sıralanabilir:

- Eğitimsizlik
- Çatışma ve çözüm bulma becerilerindeki eksiklik
- Öfke kontrolünde yetersiz kalma
- Sosyal beceri eksikliği, engellenmişlik duygusu
- Aşırı alınganlık, dışlanmışlık ve yalnızlık duyguları
- Özgüven eksikliği, ilgi eksikliği
- Aile içi iletişim eksikliği
- Tutarsız disiplin yaklaşımı; aşırı baskıcı veya rahat aile tutumları
- Sıklıkla engellenme ve cezalandırılma
- Aile içi şiddete maruz kalma veya tanık olma
- Fiziksel, psikolojik ve cinsel açıdan istismar edilme
- Madde ve alkol bağımlılığı
- Anti-sosyal kişilik bozukluğu

Kadına Şiddetin Ulusal ve Uluslararası Bilançosu

Sayıları yeterli olmamakla birlikte bu alanda yapılan ulusal ve uluslararası bazı çalışmalar, şiddetin aslında evrensel bir sorun olduğunu gözler önüne sermektedir. Zira dünyada kadına uygulanan şiddet; din, dil, ırk ayırt etmeksizin çok yaygın olarak karşılaşılan bir problemdir. Örneğin, Kuzey Hindistan’da yaşayan kadınların %17’sinin fiziksel, %22’sinin cinsel şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır. Yine Doğu Londra’da kadınların %61’inin aile içi şiddet yaşadığı, %87’sinin cinsel saldırıya uğradıkları belirlenmiştir. Nikaragua’daki

kadınların ise %52'si yaşamlarının bir bölümünde şiddete maruz kalmaktadır. Japonya'da da kadınların %67'sinin fiziksel şiddet deneyimleri bulunduğu bildirilmektedir. Washington'da yapılan bir araştırmada ise, kadınların %27'sinin eşleri tarafından uygulanan fiziksel şiddete maruz kaldıkları ve bu kadınların %24'ünün de uygulanan şiddet sonucu yaralandıkları belirtilmektedir.

Dünya çapında fiziksel şiddet gören kadınların tahmini oranının yaklaşık %25-50 olduğu rapor edilmiştir. Dünya Sağlık Örgütü'nün 2013 yılında yayımladığı rapora göre ise, dünyadaki kadınların %35'i şiddete maruz kalmaktadır. Raporda eşleri tarafından şiddete maruz kalan kadınların oranları kıtalara göre şu şekilde verilmektedir: Güneydoğu Asya %37,7; Afrika %36,3; Amerika %29,8; Avrupa %25,4.

Birleşmiş Milletler'in (BM) 2010 yılında hazırladığı *Dünya Kadınları Raporu*'na göre, Filipinlerde kadınların %15'i, Zambiya'da %59'u hayatlarında en az bir kere fiziksel şiddete uğramaktadır. Yine Filipinlerde kadınların %10'u, Zambiya'da %48'i birlikte yaşadıkları kişilerden fiziksel şiddet görmüştür. Raporda en düşük ve en yüksek cinsel şiddet verileri ise; Azerbaycan'da %4, Meksika'da %44 olarak verilmektedir. Yine Azerbaycan'da kadınların %3'ü, Meksika'da %11'i birlikte yaşadıkları kişilerden cinsel şiddet gördüklerini ifade etmiştir.

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, dünyada her yıl 5.000 kadın "namus" adına işlenen cinayetlere kurban gitmektedir. Ülkemizde, "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet" ile ilgili 2008 ve 2014 yılları arasında yapılan araştırma sonuçları ise şu şekildedir:

- 2014 araştırmasında ülke genelinde yaşamının herhangi bir döneminde eşi veya eski eşi tarafından fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranı %36'dır. Bu oran 2008 araştırmasında %39'dur.
- Yaşamının herhangi bir döneminde duygusal şiddet yaşayan kadınların oranı %44'tür. Bu oranın 2014 ve 2008 araştırmalarında değişmediği gözlemlenmektedir.
- 2014 araştırmasında yaşamının herhangi bir döneminde cinsel şiddete maruz kalan kadınların oranının %12 olduğu tespit edilmiştir. Bu oran 2008 araştırmasında %15'tir.
- 2014 araştırmasında yaşamın herhangi bir döneminde fiziksel veya cinsel şiddetin birlikte yaşanma oranı %38'dir. Bu oran 2008 araştırmasında %42'dir.
- 2014 araştırmasında kentte fiziksel şiddet oranı %35 iken kırdaki %37,5'tir. Bu oran 2008 araştırmasında kentte %38, kırdaki %43'tür.
- 2014 araştırmasında yaşadıkları fiziksel şiddet sonucunda yaralanan kadınların oranı %26'dır. Bu oran 2008 araştırmasında %25'tir.
- 2014 araştırmasında en az bir kez fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmış kadınlardan eğitimi olmayanların oranı %43, lisans ve lisansüstü üzeri düzeyde eğitilmiş olanların oranı %21'dir. 2008 araştırmasında bu oran eğitimi olmayan kadınlar için %55,7'dir.
- 2014 araştırmasına göre kadınların yaşı arttıkça ve eğitim düzeyleri düştükçe cinsel şiddete uğrama riskleri artmaktadır. Ayrıca boşanmış/ ayrı yaşayan kadınların cinsel şiddete maruz kalma oranları bu grup dışındakilere göre daha fazladır.

Türkiye'deki kadınların şiddete maruz kalma oranları Tayland (34), Brezilya (34), Tanzanya (33)

gibi ülkelerin oranlarına yakındır. Bütün bu verilerin ortaya koyduğu üzere, kadına yönelik şiddet birçok ülkeyi ilgilendiren önemli bir sorundur.

Türkiye’de kadına uygulanan şiddet ve bu sorunla ilgili çözüm arayışları, bugüne kadar hem sivil hem de kamu kuruluşlarınca ele alınmıştır. Önemli bir problem olarak görülen bu durumun düzeltilmesi için yapıcı, ciddi yaklaşımlar sergilenmiştir. Ancak bütün çabalara rağmen çeşitli sebeplerden ötürü bu konudaki toplumsal bilinç fazla gelişmemiş ve kadına şiddet konusunun içi, doğru bilenen pek çok klişe yanlışla doldurulmuştur. Bu çalışma bu klişeleri tartışmak ve bilimsel verilerle doğru bilinen yanlışları düzeltmek amacıyla hazırlanmıştır.

Klişeler ve Gerçekler

1. Ailede sadece kadınlar şiddet görür.

Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre, tüm dünyada bireysel şiddete en fazla maruz kalan kesimi kadınlar oluşturmaktadır. Lakin kadın ve erkek arasındaki ilişki çift taraflı iletişime dayalıdır ve taraflardan biri anlaşmazlık anında ötekine karşı sözlü ya da fiziksel şiddet uygularsa bundan iki taraf da etkilenir. Mağdur kesim genelde kadın olarak görünse de özellikle fiziksel şiddet dışında kalan aile içi şiddet türlerinde, örneğin psikolojik şiddet konusunda, ailenin erkek üyeleri de istisna değildir. Aile içindeki iletişim problemi; dinlenen taraf olmama, konuşma ve kendini ifade etme hakkı tanınmaması ve daha ileri boyutlarda boşanma, çocukların velayetini kaybetme gibi durumlar en fazla şikâyet konusu olan unsurlardır. Kimi çalışmalar, aile içi şiddet uygulamaları kapsamında erkeklerin de hayatları boyunca en az bir defa şiddete maruz kaldıklarını göstermektedir. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu tarafından

yapılan bir araştırmada, Türkiye genelinde aile içinde şiddet gören erkeklerin oranının %34, sözlü şiddete uğradığını söyleyenlerin oranının ise %56 olduğu belirtilmektedir. 2012 yılında yapılan başka bir araştırmaya göre, erkeklerin %93’ü duygusal şiddet gördüğünü, %37’si fiziksel şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. Dolayısıyla aile içi şiddet konusunda bütüncül bir yaklaşım sergilemek, sorunların çözümünde daha yapıcı sonuçlar doğurabilir.

2. Hangisi daha yaygın; fiziksel şiddet mi, psikolojik olan mı?

Gerek canlı örnekler gerekse medyadan tanık olunan birçok şiddet vakası sebebiyle özellikle fiziksel şiddet en kötü şiddet türü olarak algılanır. Fiziksel şiddet, bireyde ciddi yaralanmalara ve hayati fonksiyonları tehdit edici olumsuz etkilere neden olsa da tek şiddet türü değildir. Örneğin, Aile Araştırma Kurumu’nun 1997 yılında yapmış olduğu bir araştırma, kadına yönelik fiziksel şiddet sıklığının %16,5; sözel şiddet sıklığının ise %12,3 olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle günlük yaşantıda; okulda, işte, sosyal ilişkilerde birçok birey psikolojik şiddete daha fazla maruz kalmaktadır. Ruhu acıtan psikolojik ve sözlü şiddet, kişide en az bedeni acıtan fiziksel şiddet kadar yıkıcı etkiler bırakmaktadır. Psikolojik şiddetin özellikle çocuk üzerinde fiziksel şiddete göre daha kötü etkiler bıraktığını ve sürekli psikolojik şiddet gören çocuğun yetişkinlik döneminde de uğradığı psikolojik şiddetin olumsuz etkilerinin süreceğini ve bu durumun telafisinin fiziksel şiddete göre daha zor olduğunu belirtmek gerekir.

Ayrıca yapılan araştırmalar, çocuklukta çeşitli şiddet türlerine maruz kalmanın ileride kadına fiziksel şiddet uygulama eğilimi gösterilmesinde etkili

olduğunu ortaya koymaktadır. Yani çocuklukta fiziksel şiddete maruz kalmış erkekler, diğerlerine göre daha fazla şiddet uygulamaktadır. Bu durum da şiddetin öğrenilen bir davranış olduğunu göstermektedir. Buna benzer sonuçlar elde eden birçok araştırma mevcuttur.

3. Sadece evli kadınlar eşleri tarafından şiddet görür.

Şiddete maruz kalan kadınların medeni durum dağılımına ilişkin göstergeler, fiziksel şiddetin sadece evli olan kadınlara değil bekâr, boşanmış yahut sadece bir ilişkisi olan kadınlara da uygulanabildiğini göstermektedir.

Medeni Durum	Oran (%)
Evli kadınlar	59,1
Bekâr kadınlar	9,9
Boşanmış kadınlar	20,2
Dul olan kadınlar	3
Resmi nikâhı olup ayrı yaşayan kadınlar	4,4
İkinci eş durumunda olan kadınlar	2,5
Birlikte yaşayan kadınlar	1,1

4. Eğitilmiş bireyler şiddet uygulamaz.

“Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması (2015)” ülkemizde bu alanda yapılan en kapsamlı araştırmalardan biridir. Bu araştırmaya göre kadınların %35,5’i hayatlarının bir döneminde fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Fiziksel şiddet uygulayan erkeklerle ilgili yapılan çalışmalardan çıkan ortak sonuç ise şu şekildedir: Eğitim düzeyleri üniversite ve üzeri olan erkek bireyler, eğitim düzeyleri ortaokul, lise gibi daha düşük olan bireylere nazaran daha az şiddet uyguluyor olmakla birlikte onlar da eşlerine fiziksel şiddet uygulamaktadır. Kadına karşı şiddette eğitim koruyucu bir faktör olarak öne çıkmış olsa da

eğitim seviyesinin artmasının, uygulanan şiddetin seviyesini düşürdüğü ancak tam anlamıyla önleyici bir etken olmadığı anlaşılmıştır. Ayrıca çalışan kadının çalışmayan kadına kıyasla daha az şiddet gördüğü ancak çalışmanın yine tam anlamıyla engelleyici olmayıp koruyucu bir faktör olduğu da yapılan çalışmalarla kanıtlanmıştır.

5. Batı ülkelerinde kadına şiddet vakaları azdır.

2012 yılında Avrupa Birliği’ne (AB) üye ülkelerde yaşayan 42.000 kadınıla yüz yüze görüşülerek yapılan çok kapsamlı bir araştırmaya göre, kadınların eşlerinden veya birlikte oldukları kişilerden cinsel, psikolojik ve/veya fiziksel şiddet gördüğü; bu konuda en yüksek değere sahip ülkenin Danimarka en düşük değere sahip ülkenin ise Polonya olduğu tespit edilmiştir. Tüm AB ülkelerinin ortalamasına bakıldığında ise, birlik üyesi ülkelerde kadınların %33’ünün eşlerinden veya birlikte oldukları kişilerden cinsel, psikolojik ve/veya fiziksel şiddet gördüğü anlaşılmaktadır.

Kadınlarla ilgili çalışan “Şiddete Son” adlı bir sivil toplum örgütü tarafından yapılan bir diğer araştırmada ise, İngiltere’de kadınların %64’ünün tüm yaşlarda şiddet ve tacize maruz kaldığı, %35’inin ise cinsel taciz ve tecavüze uğradığı tespit edilmiştir. Aynı konuyla ilgili Amerika’da işçi kadınlarla yapılan araştırmalarda da kadınların en az bir kez iş verenlerinin cinsel tecavüzüne veya şiddetine maruz kaldığı belirtilmektedir.

Belçika vatandaşlarının %56’sının ağır cinsel şiddete maruz kalmış en az bir kişiyi tanıdığı ve bu insanlık suçunun toplumsal önyargılar, baskılar ve çeşitli kaygılar nedeniyle çoğunlukla şikâyet edilmeyip üstünün örtüldüğü belirlenmiştir. Şiddet oranlarında Danimarka %52 ile en üst sıralarda yer

alırken, Finlandiya’da bu oran %47, İsveç’te, %46 ve Almanya’da da %35’tir.

Bu tarz şiddet olayları yaş, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, yaşanan yer, aile tipolojisi veya evlilik durumuna bakılmaksızın tüm kadınların eşleri, aile üyeleri veya bir yabancı tarafından maruz kalabilecekleri durumlar olarak öne çıkarken özellikle Batı’da kadına yönelik şiddet formlarından olan; kadınların çalışma hayatında erkekler için engel olarak görülmesi veya çalışma hayatındaki gelir düzeyinin eşitsizliği, siyasal alana katılımın erkeklere nazaran daha az oluşu, kıyafet yönetmeliklerindeki ayrımcılıklar ve İslamofobi, sosyal ayrımcılık, farklılıklara karşı tolerans düşüklüğü, psikolojik ve sözlü şiddet gibi uygulamalarla da karşılaşmaktadır.

6. İslam kadına şiddeti olumluyor(!)

Doğru sanılan yanlışlardan bir diğeri de İslam dininin kadına yönelik şiddeti olumladığı düşüncesidir. Kesinlikle yanlış olan bu iddiada, İslam’ın kural ve uygulamalarının kişilerce yanlış yorumlanması ciddi bir etkidir. Kaldı ki toplumun temel yapı taşını oluşturan aile çok değerli ve önemli bir kurumdur. Bir ailenin tesisi ve sağlıklı ilişki süreçleri yürütmesi hem toplum tarafından hem de İslam dini tarafından desteklenmektedir. Zira huzur içinde yaşayan bireylerin ve sağlıklı yetişen nesillerin varlığı geleceğin teminatıdır. Fakat çeşitli nedenlerle bu huzur ortamının bozulduğu ve işin içine muhtelif şiddet vakalarının girdiği durumlarda, aile kurumu ve sonrasında toplum ciddi yaralar almaktadır. Şiddet gören tarafın fiziksel sağlığının yanı sıra ruhsal sağlığı da olumsuz etkilenmekte ve bu duruma şahit olan çocuklar yetişkinlik dönemlerinde şiddet döngüsünü sürdürmekte

yahut kırılan güven duygularından ötürü yeni bir aile tesisinde zorlanabilmektedirler. Bu nedenle barış ve huzur dini olan ve tanıdığı haklarla kadına büyük değer veren İslam dininin bu şiddet döngüsünü olumlaması elbette mümkün değildir.

Peki İslam dini onaylamadığı halde, İslam ülkelerinde kadına şiddet neden bu kadar sık görülmektedir? BM’nin yaptığı bir araştırmada Arap kadınların %37’sinin hayatları boyunca çeşitli şiddet uygulamaları ile karşı karşıya kaldıkları belirtilmektedir. 1995 yılında Mısır’da 14.779 kadınla yapılan bir anketin sonuçlarına göre, ülkede her üç kadından birinin evlendikten sonra en az bir kere eşi tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığı ve bu şiddet olaylarının üçte birinin hamilelik sürecinde gerçekleştiği ortaya çıkmıştır.

Filistin’de 1994 yılında 2.410 kadınla, 1995 yılında ise 1.334 kadınla yapılan iki anket çalışmasına göre, evli kadınların 12 ay içerisinde bir veya birden fazla kere şiddete maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Benzer şekilde Tunus’ta 1997 yılında 500 kadınla yapılan bir diğer araştırmada da kadınların %33,88’inin eşleri veya diğer aile üyelerinden en az bir kez fiziksel şiddet gördüğü tespit edilmiştir. 1993 yılında Fas’ta *Ibn Rushd* Hastanesi acil servisinde, 1.506 vakanın sadece kadına şiddet başlığı ile kaydedildiği gerçeği, bu ülkelerdeki acı tabloyu gözler önüne sermektedir.

Bu sorunun; cehalet, gelenekselci bakış açısı, toplumsal normlar, öğrenilmiş yanlış uygulamalar ve ilgili sorumlu makamlarca bu yanlışlıkların düzeltilmesine dair yeterli çabanın sarf edilmemesinden kaynaklandığı görülmektedir. Müslüman toplumların İslam’ın öğretilerinin tam tersi davranışlar sergilemesi, erkek egemen

geleneksel anlayışın en acı sonuçlarından biri olarak görülmelidir. Kur'an, tüm kesimlerce doğru anlaşıldığında, İslam'ın muhatabının hem erkek hem kadın Müslümanlar olduğu ve ikisi arasındaki sevgi ve merhamet bağının teşvik edildiği çok açık bir şekilde görülecektir.

İslam dininin kadına ve erkeğe yaratılış özelliklerine göre farklı sorumluluklar vermiş olması, iki cinsten birini diğerine üstün kıldığı ve bu üstünlüğü ispatlamak için otorite figürü olarak kadına şiddeti olumlu gördüğü şeklinde bir sonuç çıkarmak ise en basit ifadeyle hastalıklı bir durumdur. Kaldı ki *“Allah'ın nazarında en değerli, en üstün olanınız, takvada en ileri olanıdır.”* ayeti, tüm Müslümanlara ve çağlara hitap etmektedir.

7. Kadına şiddetle ilgili yazılı ve görsel basında çıkan haberlerin dili, toplum üzerinde yapıcı etkiye sahiptir.

Kadına şiddete dair tutumlar incelendiğinde, son 10 yıla kadar hemen hemen bütün medyada ve toplumda adeta bir sessizlik ortamının hâkim olduğu görülmektedir. Failler ve şiddete maruz kalanlar tarafından şiddet konusunun mahrem olduğu ve aile içinde tutulması gereken özel bir durum olduğu düşünülürdü. Hatta birçok kadın, eşlerinden gördüğü şiddeti hak ettiğini bildiren açıklamalarda bulunabilmekteydi. Toplum, eşler arasındaki şiddeti normal karşılamakta ve şiddet sonucu evi terk etme ve/veya boşanma hoş karşılanmamaktaydı. Medya ise, bu haberleri “3. Sayfa”ya indirger ve genellikle kadın cinayetiyle sonuçlanan vakaları, bir hak meselesi olarak değil, sansasyonel bir reyting aracı olarak zikrederdi. Fakat geçtiğimiz yıllarda gerçekleşen toplumsal değişim ve kadına şiddete karşı oluşan bilinç sayesinde toplum ve medya, bu konu hakkında

daha duyarlı davranmaya başlamıştır. Bunun da ötesinde çıkarılan yasalarla kadına şiddet konusu caydırıcı bir hal almaktadır. Sayıları artan Kadın Sığınma Evleri ve bu durumda olan kadınlara uygulanan maddi, manevi destek çalışmaları, kadın haklarının yasalarla koruma altına alınması, TV programlarında ve yazılı eserlerde işlenen kadın hakları ve ihlalleri meselesi, sivil toplum kuruluşlarınca ve devlet kanalıyla uygulanan bilinçlendirici eğitim çalışmaları ve daha birçok yapıcı uygulama, bu yöndeki ilerlemenin en büyük kanıtıdır.

Fakat tüm bu olumlu gelişmeler yaşanırken, özellikle sosyal medya kullanımının yaygınlaşması ile birlikte, son dönemde bu şiddet vakalarının aktarıldığı dilde olumsuz değişimler gözlemlenmeye başlanmıştır. Özellikle anonimliğin verdiği rahatlıkla bireyler empatiden yoksun, kaba, sert yorumlu ve şiddet içerikli konuşmaya, bu tarz paylaşımlarda bulunmaya yatkınlık kazanmıştır. Hatta bazen bilerek veya bilmeyerek sosyal medyada başlatılan linç kampanyaları ile başkalarına psikolojik şiddet uygulamaya gönüllü katkı dahi verilmektedir. Gözlemlenen bu bireysel ve bazen de toplumsal değişim, medyayı da olumsuz yönde etkilemiş, şiddet kültürünün yansımaları yazılı ve görsel basında günden güne artmaya başlamıştır. Şiddete maruz kalmış kişinin özlük hakları ve mahremiyeti düşünülmeden, sosyal mesaj verme amacından ziyade olayın magazin boyutu dikkate alınarak yapılan habercilik, toplumda yıkıcı etkilere sebep olmaktadır.

Yapılan bazı çalışmalarda dikkat çekildiği üzere; haberlerde kadına şiddet vakaları işlenirken kadınlar bağımlı olarak gösterilmekte; erkeklerin psikolojik sorunları veya rahatsızlıkları nedeniyle ve kadın

tarafından kışkırtıldıkları, provoke edildikleri gerekçesiyle şiddete maruz kaldıkları yönünde bir algı oluşturulmaktadır. Yine, kadınların, kendilerinden beklenen toplumsal değerlere ve namus, ahlak anlayışına uygun olmayan davranışlar sergilemeleri durumunda ya da erkeğin işsizlik, yoksulluk gibi sorunlar yaşaması durumunda şiddete maruz kaldıkları dair vurgular yapılmakta ve bu tür olaylar adeta normalleştirilmektedir.

Kadına Şiddetin Sonuçları

Medyadan, çevreden ve yaşanmış vaka örneklerinden yola çıkılarak değerlendirilen birçok olayda, şiddetin sonuçları genellikle aşağıda sıralanan gibidir:

- Öğrenilmiş çaresizlik, tekrarlanan yeni bir şiddet vakası
- Yoğun korku, panik, endişe, güvensizlik, ümitsizlik, utanç
- Ağır yaralanma, fiziksel engellilik
- Ölüm, kendini koruma amaçlı işlenen cinayet, intihar teşebbüsü veya düşüncesi
- Boşanma, alkol ve madde bağımlılığı, yeme ve/veya uyku problemleri
- Travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, psikolojik temelli fiziksel şikâyetler
- Çocukların da dahil olduğu toplumun derinden etkilendiği olumsuzluklar

Birçok kadın, gördüğü tüm şiddet türlerine rağmen sosyal statü kaygısı, toplumsal ve ailevi baskılar, özellikle ekonomik baskı ve kaygılar, sosyal çevre baskısı, kendine güvenmeme ve toplumsal cinsiyet rollerinin etkisiyle evliliklerini, ilişkilerini sürdürmeye devam etmekte ve bir gün düzeler diye ümit ederek bu tür muamelelere sessiz kalmaktadır.

Sonuç

İnsan Hakları Derneği'nin hazırladığı bir raporda yer alan şu ifade, ülkemiz açısından konuyu özetler niteliktedir: "Türkiye'nin hemen her yerinde her yaş, meslek ve statüden erkek, hemen her yaş, meslek ve statüden kadına yönelik fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddet uygulamaktadır." Bu şiddet türleri bazen aile içinde kalmakta bazen ise topluma kadar yansımaktadır. Bu sebeple de bireysel bir sorun olmaktan öteye geçmiş olan kadına şiddet meselesi, kanayan toplumsal bir yaradır. Zira Türkiye'de her üç kişiden birinin fiziksel şiddete maruz kaldığının tespit edildiği düşünülürse bu meselenin bir an önce çözülmesi gereken açık bir yara olduğu anlaşılacaktır.

Bu konuda yapılan tüm araştırmalar ve şahitliklerimiz neticesinde ortaya çıkan ise; şiddete uğrayan kadınların can güvenliklerinin sağlanması ve korunmasına yönelik tedbirlerin devlet tarafından en acil şekilde alınması gerektiğidir. Bu süreçte özellikle devlet kurumlarına, yerel yönetimlere; olayın mahkemeye yansımından sonra ise hukukun sağlayıcısı olanlara ciddi görevler düşmektedir. Yasalarla korunmayan haklar ve caydırıcı olmayan cezalar nedeniyle bireylerin çok kolay ve keyfi bir şekilde bu konuyu istismar edebilecekleri unutulmamalıdır.

Bunun yanı sıra yine resmî makamlarca uygulanacak bilinçlendirici eğitim çalışmaları, medyada yer alacak yazılı ve görsel yayınlar, hem erkeğin hem de toplumun bu konuda daha duyarlı olmasına katkı sağlayacaktır. Geleceğimizin güvencesi olan çocuklarımızın da okullarda alacakları eğitimlerle, verilecek doğru bilgilerle kadına şiddet konusunda hassas olmaları sağlanabilir. Ayrıca

kadın sığınma evlerinin sayılarını arttırmak ve daha faydalı şekilde kullanımlarını desteklemek, kadın danışma merkezlerinin sayılarını arttırmak, psikososyal destek çalışmalarını yaygınlaştırmak vb. uygulamalar bu konudaki bilinci arttırmaya yönelik adımlar olacaktır.

Kadının çalışma hayatına kazandırılması, hem devletin hem de iş verenlerin sorumlulukları arasında olmalıdır. Zira yapılan araştırmalar, kadının aktif bir şekilde çalıştığı durumlarda gördüğü şiddetin daha az olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca ekonomik anlamda aile bütçesine katkı sağlayan kadının çalışması, erkeğin işsiz olduğu dönemlerde yararlı olacak ve kadını daha üretken hale getirip psikolojisine olumlu etki edecektir.

Son olarak özellikle belirtilmesi gereken husus ise, bu konuda çözüm önerileri geliştirip katkı sağlayacak mercii hiç şüphesiz toplum olduğudur. Zira kadına şiddet konusunu bireysel olarak ele almak ve değerlendirmek büyük hata olur. Bu konu bireysel bazlı gibi gözüke de toplumu, ulusu ve hatta yapılan binlerce araştırmanın sonucuna bakıldığında tüm ulusları ilgilendiren ve onları olumsuz yönde etkileyen çok önemli bir meseledir. Bu kadar önemli bir meselenin de tek taraflı çözülebilmesi pek mümkün değildir, zira şiddet eyleminin en az bir uygulayanı ve bir de maruz kalan tarafı vardır ve üçüncül olarak da -saklanmadığı takdirde- buna şahitlik eden toplum yönü bulunmaktadır.

Toplumun vazifesi de bu noktadan sonra başlamaktadır. Zira şiddete uğramış kadın, toplum tarafından yalnızlaştırılmayıp desteklenecek midir, yoksa şiddet erkeğin haklı bir güç gösterisi(!) olarak algılanıp meşrulaştırılacak mıdır? Şiddet vakalarına karşın sessizlik hali devam mı edecek, yoksa toplum olarak binlerce kadının haklı sesi mi olunacaktır? İslam'ın ve insanlığın onaylamadığı bu durum sona erdirilip kadına her şeyden önce insan olduğu için hak ettiği değer, saygı ve sevgi gösterilecek midir, yoksa bu insanlık dışı uygulamayı görmezden gelerek ya da fiilî, sözlü destekleyerek sürdürülmesine katkı mı sağlanılacaktır? Bütün bu sorulara verilecek cevap, aslında gelecek nesillerin de kaderini belirleyecek mahiyettedir. Geleceğe fiziken ve ruhen sağlıklı, saygılı erkek evlatlar mı yetiştirilecek yoksa şiddet görmüş, toplum tarafından dışlanmış, yalnızlaştırılıp susturulmuş kız çocukları mı?

Unutulmamalıdır ki, hiçbir şiddet türü şahsi bir mesele değildir ve aile içi bir mesele gibi değerlendirilip susmayı gerektirmemektedir. Hiçbir sebep bir canlıya şiddet uygulanmasını mazur gösteremez. Bunun için de bireysel olarak, toplumsal olarak ve devlet eliyle kadına şiddetin önlenmesi adına gereken tüm adımlar bir an önce atılmalı, sorumluluklar alınmalı ve ölümle dahi sonuçlanabilen kadın istismarı ve kadına şiddet vakaları son bulmalıdır.

Sonnotlar

1. İ. Akkaş, Z. Uyanık, “Kadına Yönelik Şiddet”, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/184934>
2. Kasım Tathioğlu, İsmail Küçükköse, “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet: Nedenleri, Koruma, Önleme ve Müdahale Hizmetleri”, http://www.academia.edu/12004560/_T%-C3%BCrkiyede_kad%C4%B1na_y%C3%B6nelik_%C5%9Fiddet_Nedenleri_koruma_%C3%B6nleme_ve_m%C3%BCdahale_hizmetleri
3. Hande Çalışkan, Doç. Dr. Emrah İsmail Çevik, “Kadına Yönelik Şiddetin Belirleyicileri: Türkiye Örneği”, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/516329>
4. Fatma Başar, Nurdan Demirci, “Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Şiddet”, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/29389>
5. “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor”, Hacettepe Üniversitesi, 2014, http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2014_Ozet_Rapor.pdf
6. “Global and Regional Estimates of Violence Against Women”, World Health Organization, http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/85239/9789241564625_eng.pdf?sequence=1
7. “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri, Sonuçları, Alınacak Önlemler”, ECORYS, https://vatandas.jandarma.gov.tr/KYSOP/uzaktan_egitim/Documents/2%20KYAIS.pdf
8. “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele”, TÜSEB, https://www.tuseb.gov.tr/enstitu/tacese/yuklemeler/ekitap/kadin/kadina_yonelik_siddetle_mucadelede_mevcut_durum_analizi_ve_yapilan_calismalar.pdf
9. Sedat Akkuş, Şeyda Yıldırım, “Erkeklerin Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Uygulamasına Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi”, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/543638>
10. Etienne G. Krug, Linda L. Dahlberg, James A. Mercy, Anthony B. Zwi and Rafael Lozano, *World Report On Violence and Health*, http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf;jsessionid=F11D-66BCBFF3E074DDA945549603F3CE?sequence=1
11. İnci Boyacıoğlu, “Dünden Bugüne Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet ve Ulusal Kadın Çalışmaları: Psikolojik Araştırmalara Davet”, http://www.turkpsikolojidergisi.com/PDF/TPY/2016_OS/09.pdf
12. Dr. Nükhet Subaşı, Prof. Dr. Ayşe Akın, “Kadına Yönelik Şiddet; Nedenleri ve Sonuçları”, http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_siddet.pdf
13. N. Ergin, N. Bayram, Z. Alper, K. Selimoglu, & N. Bilgel, “Domestic Violence: A Tragedy Behind The Doors.”, <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/16537299>
14. Ayşe Ediz, Şenol Altan, “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Bir Alan Araştırması”, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2017-2017-1729>
15. Sedat Akkuş, Şeyda Yıldırım, “Erkeklerin Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Uygulamasına Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi”, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/543638>
16. Akkuş, Yıldırım, “Erkeklerin Kadına Yönelik...”.
17. European Union Agency for Fundamental Rights, <http://fra.europa.eu/> (05 17 2016).
18. “Batı’da insan hakları ihlalleri – 7”, *Pars Today*, http://parstoday.com/tr/radio/programs-i27022-bat%C4%B1%E2%80%99da_insan_haklar%C4%B1_ihlalleri_7
19. “Avrupa, Kadına Yönelik Şiddet ile Mücadele Etmek İçin İstanbul Sözleşmesi’ni Onaylamalı”, Uluslararası Af Örgütü, <https://www.amnesty.org.tr/icerik/avrupa-kadina-yonelik-siddet-ile-mucadele-etmek-icin-istanbul-sozlesmesini-onaylamali>
20. Yusuf Özkan, “8 Mart: Batı’da da Eşitsizlik Her Alanda”, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/03/150308_kadinlar_gunu_batida_durum
21. Facts and Figures: Ending Violence against Women and Girls, UN, <http://arabstates.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/facts-and-figures>
22. S. Douki, F. Nacef, A. Belhadj, A. Bouasker, R. Ghachem, “Violence Against Women in Arab and Islamic Countries”, <https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs00737-003-0170-x>
23. Hucurat 49/13.
24. Devrim Deniz Erol, “Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Türkiye Yazılı Basınında Şiddet Haberleri ve Haber Fotoğrafları”, <http://josc.selcuk.edu.tr/article/view/1075000016/1075000013>
25. “Kadına Yönelik Aile İçi...”.
26. “2011 Yılı Türkiye İnsan Hakları İhlalleri Raporu”, İnsan Hakları Derneği, https://www.ihd.org.tr/images/pdf/ihd_2011_ihlal_rapor.pdf
27. Ayşe Gül Altınay, Yeşim Arat, “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet”, http://www.ceidizleme.org/ekutuphane-resim/dosya/559_1.pdf